

Családi Fénykép A Harmincas Évekből

Ezen a képen hét éves vagyok. A fotó a lakásban készült, az úgynevezett úriszobában. Egy hétköznapi családi fénykép, hogy legyen ilyen is. Egy bőrgarnitúrán ülnek az első sorban a nagyszüleim és a szüleim. A kép, aminek csak az alja látszik, most is itt van nálam a falon. Csak arra emlékszem, hogy fekete bársonyruhát viseltem akkor fehér gallérral. Balról a felső sorban a bátyám, Sövény (akkor még Spitzer) György áll, mellette a nagybátyám Kohn (később Káldor) Miklós és a felesége, aki nem jött vissza Auschwitzból. Következik a sorban másik nagybácsim, Kohn (később Káldor) József, majd a nővérem, Spitzer Erzsébet. A szemüveges férfi a jobb oldalon szintén egy nagybátyám, Kohn (később Káldor) Béla. Az alsó sorban balról nagyanyám, Kohn Manóné (Wurm Gizella) és nagyapám, Kohn Manó ül, mellettük jobbra édesanyám, Spitzer Sándorné és édesapám, Spitzer Sándor láthatók. Az anyai nagyapám, Kohn Manó 1857-ben született, Mohácson. Egész életében ott élt, a saját szappangyárát vezette. Három fia volt: Miklós, Béla és József és a lánya, az anyám. A fiúk nevét a harmincas években magyarosították Káldorra. A legfiatalabb fiú, Miklós 1948-ban kivándorolt Ausztráliába. Melbourne-ben egy nagy cégnél volt alkalmazott. Ezért mentek tulajdonképpen a bátyámék is végül 1957-ben Ausztráliába, mert Miklós hívta őket. Béla és József, a két idősebb nagybátyám itthon maradt. Béla 1952-ben halt meg, József 1970 körül. A holokauszt idején mindhárman munkaszolgálatosok voltak, életben maradtak. Nagyapám 1944-ben halt meg, még a mohácsi gettóban, nyolcvanhét évesen. Az anyai nagymamám, akit én ismertem, a második nagymama volt, Wurm Gizellának hívták. Nagyapám első felesége betegségben meghalt, ő Hirsch Flóra volt. Az édesanyámnak és a két idősebb fivérének nagyapa második felesége a mostohaanyja volt, de amikor én születtem, nekem már ő számított nagymamának. Úgy emlékszem, hogy körülbelül tíz évvel volt fiatalabb a férjénél. Az anyai nagymamám, Wurm Gizella is Auschwitzban halt meg, 1944-ben. [Anyai] Nagyapám szappangyáráról sok emlékem van. Gyerekkoromban nyáron, mikor elmentem néhány napra Mohácsra nyaralni, mindig ott dolgoztam én is az üzemben, segítettem becsomagolni a szappanokat. Nagyapámék nem voltak gazdagok, de átlagpolgárként akkoriban jól éltek. Nagyapáméknak volt két híres szappanuk, amit csak ők készítettek. Az egyiket úgy hívták, Citromszappan. Olyan alakja volt, mint a gyümölcsnek: sárga, citrom illatú volt, külön dobozban

árulták, amire rárajzolták a gyümölcsöt. Akkoriban ez a Citromszappan nagyon egyedi terméknek számított. A másik szappan a második világháború előtt vagy rögtön a háború után készült. Ez egy fehér színű szappan volt, Briliáns szappannak hívták, mert olyan formára préselték, mint amilyenre a gyémántot vágják, pont olyan szögletesre. A háború után egy nagyon rövid ideig folytatta a szappangyártást az egyik nagybácsim, Józsi, aki visszajött. Ő nyitotta meg az üzletet egy-két évre. Aztán mint minden mást, ezt is államosították. A nagyapám fiai is ott éltek Mohácson. A nagybátyáim főként az üzletkötésben vettek részt. Az árut elsősorban a környékbeli városokba és falvakba szállították, de Budapesten is rendeltek. A Molnár és Móser üzletbe is szállítottak nagyapámék, ami a háború előtt egy híres illatszer-kereskedés volt a Petőfi Sándor utcában. Ide vittek a Citromszappanból is. Édesanyám leánykori neve Kohn Angéla vagy Angyalka. Van, ahol Angélának írták, máshol Angyalkának. Mohácson született 1887-ben. A szüleim házasságközvetítő révén ismerkedtek meg, sadhenolták őket. Annak idején még ez volt a szokás, ilyenkor az volt fontos, hogy a pár társadalmilag azonos szinten legyen. Én 1924-ben születtem, és a szüleim 1906-ban házasodtak össze. Soha nem meséltek az esküvőjükről. A nővérem 1907-ben született, Spitzer Erzsébetnek hívták. A pécsi orvosi egyetemet végezte el, utána a pesti orvosi egyetemen szakosodott, úgy lett gyermekorvos. Egy szombathelyi orr-fül-gégész szakorvoshoz ment férjhez, doktor Utas Imréhez, akivel még a tanulmányai alatt, az egyetemen ismerkedett meg. Mindketten otthon rendeltek Szombathelyen, a lakásukban, de a nővérem a szombathelyi kórházban is dolgozott, és magánházakhoz is kijárt mint házi orvos. A nővéremék se gazdagok, se szegények nem voltak. Igazi középosztálybeli életet éltek. Volt egy háztartási alkalmazottjuk, ami abban az időben teljesen természetes volt egy orvos házaspárnál. A nővérem a lánynevet használta, amikor viszont ledoktorált, ő is azt akarta, hogy magyarosíthassa a nevét Sövényre. Akkor édesapám azt mondta, hogy ehhez nem járul hozzá, mert ha neki és az ő apjának jó a Spitzer név, akkor jó lesz az Erzsébetnek is. A nővérem ezért nem magyarosított, maradt doktor Spitzer Erzsébet. A vallás egyáltalán nem játszott szerepet a nővéreméknél. Nem voltak vallásos zsidók. Erzsébet és a férje Auschwitzba kerültek a két kisfiukkal, az egyik hat hónapos, a másik hat éves volt. Mindannyian ott maradtak. A bátyám 1909-ben született Pécsen, Spitzer Györgynek hívták. Azért ekkora a korkülönbség köztünk, mert volt még közben egy másik testvérem is, de ő még kisgyerek korában meghalt, utána születtem én, 1924-ben. György Pécsen érettségizett a reáliskolában, Lipcsében járt kereskedelmi főiskolára, ezután Pécsen a családi vas- és fűszerüzletünkben dolgozott. Az első feleségét László Ágnesnek hívták, ő háztartásbeli volt. Vele kevésbé voltam jóban, külön laktak, akkoriban még kis taknyosnak számítottam. Nem nagyon emlékszem rá, mert a bátyám és köztem tizenöt év korkülönbség volt. Még iskolába jártam, amikor összeházasodtak Ágnessel, külön laktak tőlünk, egy másik házban. Nekik más, felnőtt társaságuk volt, én a barátnőimmel jártam össze. Sajnos Ágnesről nem tudok sokat mesélni. Arra emlékszem, amikor Auschwitzban kint voltunk, egy ötös sorban álltunk 1944 szeptemberének végén. Engem akkor beválasztottak egy arbeitskommandóba, s mivel Ágnes nagyon sovány volt, ott maradt, valószínűleg Auschwitzban halt meg. A bátyám a holokauszt idején munkaszolgálatos volt valahol Magyarországon. Amikor hazajöttünk a bátyámmal 1945-ben, akkor változtattuk meg a vezetéknevünket Sövényre. Gyuri a háború után Pécsen folytatta a családi üzletet. A második feleségét 1947-ben vette el. Őt Tribicsér Katalinnak hívták, ő is zsidó volt. Egy gyermekük született, akit Klárinak hívnak. 1957-ben kivándoroltak Ausztráliába. Akkoriban Klári kilenc éves volt. Ma már unokák is vannak, mindannyian ott élnek Ausztráliában. Klári gyermekeinek a neve Kim és Paul.